

Στοιχεία για μιά έλληνική παιδαγωγική βιβλιογραφία

Μπάμπης Νούτσος

Είναι αυτονόητο ότι η ελληνική παιδαγωγική βιβλιογραφία δέ διαφέρει από τη γενικότερη κατάσταση που χαρακτηρίζει και τους υπόλοιπους τομείς της ελληνικής βιβλιογραφίας (βλ. Γιώργου Παναγιώτου, "Εθνικό Κέντρο Τεκμηρίωσης", *Αντί*, τεύχος 50, 24 Απριλίου 1976, σ.38-40). Μιά πρώτη απόπειρα για τη χαρτογράφηση του ελληνικού παιδαγωγικού βιβλιογραφικού χώρου επιχειρείται με την επισήμανση των παρακάτω στοιχείων που σκοπεύουν ειδικότερα: α)Σέ μιά σύντομη κριτική παρουσίαση βασικών ελληνικών παιδαγωγικών βιβλιογραφιών· β)στην υπόδειξη ορισμένων πηγών που δέν πάρηθηκαν υπόψη στις υπάρχουσες βιβλιογραφίες ή που είναι μεταγενέ-

στερες· γ)στην υπόμνηση ορισμένων γενικών βιβλιογραφιών που μπορούν νά βοηθήσουν στη σύνταξη μιάς σύγχρονης ελληνικής παιδαγωγικής βιβλιογραφίας και δ)στην καταγραφή μιάς επιλογής από παιδαγωγικά βιβλία που κυκλοφόρησαν στη χώρα μας τά τελευταία χρόνια και δέν περιέχονται στις παρακάτω βιβλιογραφίες. Πρέπει νά σημειώσουμε ακόμα πώς αυτή ή επιλογή έχει μονάχα οδηγητικό χαρακτήρα.

Α. Έλληνικές παιδαγωγικές βιβλιογραφίες:

1.EMMANΟΥΗΛ Ε. ΖΑΜΠΕΤΑΚΗ, *Έλληνική παιδαγωγική βιβλιογραφία*, έκδοτικός οίκος Καμπανά, Αθήναι 1966. (Διαιρείται σέ τέσσερα μέρη: Παιδαγωγική, Διδακτική, Ψυχολογία και Διάφορα Παιδαγωγικά θέματα. Περιέχει ακόμα και ένα είδος παραρτήματος με ξένη παιδαγωγική βιβλιογραφία). Πρόκειται για μιά χρηστική βιβλιογραφία που, παρά τό γενικό σύστημα ταξινόμησης του περιεχομένου της καλύπτει γενικά την ελληνική παιδαγωγική παραγωγή από τό 1900 ως τό 1965 και ιδιαίτερα του περιοδικού τύπου. Δέν έχουν ώστόσο αποδελτιωθεί ορισμένα παλιά περιοδικά που περιέχουν και παιδαγωγικά άρθρα. Πολύ σύντομη έπιτομή της έχει

κάνει ο ίδιος ο συγγραφέας στο άρθρο του: Ε. Ζαμπετάκης, "Βιβλιογραφία παιδαγωγική (έλληνική)", *Μεγάλη Παιδαγωγική Έγκυκλοπαίδεια*, Έκδοτικός Όργανισμός Έλληνικά Γράμματα - Herder, Αθήναι 1967, Τόμος πρώτος, σελ. 560-565).

2. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΩΑΝ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗ, *Έλληνική βιβλιογραφία για τις επιστήμες της αγωγής*, τόμος πρώτος: αποδελτίωση περιοδικού τύπου, Αθήνα 1977. Διαρρέεται σε δύο μέρη. Στο πρώτο μέρος κατατάσσεται το περιεχόμενο σύμφωνα με τις επόμενες κατηγορίες: Παιδαγωγική, Ψυχολογία, Διδακτική (Γενική και Ειδική), Φιλοσοφία, Εκπαίδευση στις ξένες χώρες, Λογοτεχνία και Γλωσσικό Θέμα. Στο δεύτερο μέρος περιέχονται τα θεματικά εύρητα ύλης (αντίστοιχα με τη θεματική κατάταξη του πρώτου μέρους) και τα εύρητα ονομάτων των συγγραφέων. Η βιβλιογραφική παρουσίαση του κάθε άρθρου είναι πλήρης και συνοδεύεται από πολύ σύντομη περίληψη του περιεχομένου του. Έχουν αποδελτιωθεί 57 περιοδικά από το 1901 ως και το 1974, χωρίς ωστόσο να έχει εξαντληθεί το σύνολο των περιοδικών που περιέχουν και παιδαγωγικά άρθρα. Χρήσιμες τέλος είναι και οι υποδείξεις που κάνει ο συγγραφέας στην εισαγωγή σχετικά με προβλήματα έλληνικής παιδαγωγικής βιβλιογραφίας.

3. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΩΑΝ. ΤΣΙΜΠΟΥΚΗ, *Έλληνική βιβλιογραφία ειδικής εκπαίδευσης*, Αθήναι 1976, (Πολυγραφημένη έκδοση). Πρόκειται για βιβλιογραφία του ψυχοπαιδαγωγικού κλάδου που είναι γνωστός στις Η.Π.Α. ως Special Education και ασχολείται με τα αποκλίνοντα παιδιά. Κάθε λήμμα της βιβλιογραφίας συνοδεύεται από σύντομη περίληψη.

Β. Τομείς βιβλιογραφικής αποδελτίωσης:

Στις δύο πρώτες παιδαγωγικές βιβλιογραφίες δεν έχουν αποδελτιωθεί όλα τα έλληνικά περιοδικά που περιέχουν άρθρα παιδαγωγικού περιεχομένου. Πρέπει εξάλλου να αποδελτιωθούν και κάμποσα περιοδικά που έχουν κυκλοφορήσει από το 1974 ως σήμερα. Δίνουμε άμεσα πιο κάτω εκτός από τα περιοδικά και δύο άλλες περιοχές που πρέπει να αποδελτιωθούν.

1. Περιοδικά: Αντί (Β' περ. 1974-), Δευκαλίων (1969-), Διαβάζω (1976-), Επιθεώρηση Τέχνης (Β' περ. 1954-1967), Επιθεώρηση Κοινωνικών Έρευνών (1969-), Έποχές (1963-1967), Έποπτεία (1976-), Εύθνη (1972-), Λόγος και Πράξη (1975-), Νέα Έστία (1927-), Νέα Παιδεία (1977-), Νέοι Πρωτοπόροι (1932-1936), Ο Πολίτης (1976-), Πολιτικό Κριτήριο (1977-), Προσανατολισμοί (1972-1976), Σπείρα (1975-), Σύγχρονα Θέματα (Α' περ. 1963-1967), Φιλολογος (Α' περ. 1964-66 και Β' περ. 1976-).

2. Επιστημονικές Έπετηρίδες ή Επιθεωρήσεις σχολών ΑΕΙ: (π.χ. Δωδώνη Έπιστημονική Έπετηρίδα Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Ίωαννίνων, Σπουδαί Περιοδική έκδοσις της εν Πειραιεί Ανωτάτης Βιομηχανικής Σχολής).

3. Δημοσιεύματα ημερήσιου τύπου.

Γ. Γενικές βιβλιογραφίες, βιβλιογραφικοί κατάλογοι κτλ.

Οί συντάκτες έλληνικών παιδαγωγικών βιβλιογραφιών μπορούν να διευκολυνθούν από τις υπάρχουσες γενικές βιβλιογραφίες καθώς και από τους βιβλιογραφικούς καταλόγους διαφόρων ιδρυμάτων, βιβλιοπωλείων κτλ. (βλ. Γώργου Παναγιώτου, ό.π. σ.38). Θα πρέπει να προστεθεί εδώ ο βιβλιογρα-

φικός οδηγός και η αποδελτίωση του ημερήσιου τύπου που προσφέρει συστηματικά από το 1976 το περιοδικό "Διαβάζω" καθώς και ο βιβλιογραφικός οδηγός που συνέταξε ο Σπύρος Άσδραχάς στην *Έπισκόπηση της έλληνικής ιστορίας* του Νίκου Σβορώνου (έκδ. Θεμέλιο, Αθήνα 1976).

Δ. Ξενόγλωσσα βιβλία και άρθρα για την έλληνική παιδεία

Είναι σκόπιμο τέλος να τονίσουμε και τη βιβλιογραφική αναγκαιότητα αποδελτίωσης των ξενόγλωσσων βιβλίων και άρθρων που διαπραγματεύονται διάφορες όψεις της έλληνικής παιδείας, παρόλο που η περιοχή αυτή δεν εμπίπτει ως προς το κριτήριο της γλώσσας στα πλαίσια της έλληνικής παιδαγωγικής βιβλιογραφίας. Η αποδελτίωση αυτή παρουσιάζει μεγάλες δυσκολίες, μιά και προϋποθέτει τη συνεχή παρακολούθηση των ξένων παιδαγωγικών βιβλιογραφιών καθώς και τη γνώση των κέντρων τεκμηρίωσης (documentation) στις διάφορες χώρες. (Βλ. π.χ. J. Dolch "Βιβλιογραφία παιδαγωγική - Βιβλιονομία", *Μεγάλη Παιδαγωγική Έγκυκλοπαίδεια*, έκδ. οργανισμός Έλληνικά Γράμματα - Herder, τόμ. πρώτος, Αθήναι 1967, σ.558-560). Η σύνταξη μιάς ανάλογης βιβλιογραφίας θα ήταν πολύ χρήσιμη. Σημαντική δόθηκε προς αυτή την κατεύθυνση: Γεωργίου Γιάνναρη, "Βιβλιογραφία διατριβών (διδασκαλικών και master's) περί της Ελλάδος", *Επιθεωρήσεις Κοινωνικών Έρευνών*, τεύχ. 21-22, Ίούλιος-Δεκέμβριος 1974, σελ. 189-199.

Ε. Έπιλογή βιβλιογραφίας

Αθηναϊκό Τεχνολογικό Ίνστιτούτο, *Συμπόσιο για την Εκπαιδευτική Μεταρρύθμιση*, έκδ. Α.Τ.Ι., Αθήνα 1966.

ΜΑΝΟΛΗΣ ΑΝΔΡΟΝΙΚΟΣ, *Παιδεία ή Ύπνοπαιδεία*, Ίκαρος, Αθήνα 1976.

ΔΗΜΟΣ ΒΕΡΓΗΣ - Όμάδα Έργασίας. *Τί είναι πανεπιστήμιο. Τί είναι πτυχιούχος. Στοιχεία για τό έλληνικό πανεπιστήμιο*. Αθήνα 1975.

ΒΑΣΙΛΗΣ Υ. ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ - ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ Μ. ΚΟΥΤΣΟΥΒΕΛΗΣ, *Έξωσχολικές έλεύθερες ώρες του παιδιού 6-12 χρονών*, Αθήνα 1977.

Α. ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΣ, *Προβλήματα άνατροφής και μόρφωσης των παιδιών μας*, Αθήνα 1977.

Φ. ΒΩΡΟΥ, *Δοκίμια για την Παιδεία*, έκδ. Παπαδήμα, Αθήνα 1977.

ΛΑΖΑΡΟΥ ΓΑΒΑΛΑ, *Τό έλληνικό Νηπιαγωγείο*, έκδ. "Δίπτυχο", Αθήνα 1976.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΓΕΡΟΥ, *Τό εκπαιδευτικό πρόβλημα*, Κέδρος, Αθήνα 1975.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΓΕΡΟΥ, *Αντιδημοκρατική εκπαίδευση*, έκδ. Ηράκλειτος, Αθήνα 1975.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΓΕΡΟΥ, *Σχολική άποτυχία. Συμβολή στην ψυχολογία της μάθησης*, Κέδρος Αθήνα 1976.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΓΕΡΟΥ, *Προβληματική στην εκπαίδευση*, έκδ. Αφοί Τολίδη, Αθήνα 1978.

Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ, *Ειδική διδακτική* (έπιμ. Δημητρίου Ν. Σακκά) έκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα, Αθήναι 1972.

Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ, *Γενική Παιδαγωγική*, Αθήναι 1973.

Κ. Δ. ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ, *Γενική Διδακτική*, (έπιμ. Παν. Ε. Γιαννακόπουλου), 6' έκδ., έκδ. Δημ. Ν. Παπαδήμα, Αθήναι 1974.

ΑΝΤ. Κ. ΔΑΝΑΣΣΗ-ΑΦΕΝΤΑΚΗ, *Θεματική της Παιδαγωγικής Έπιστήμης*, 1ος τόμος, 'Αθήναι 1975.

ΠΕΠΗ ΔΑΡΑΚΗ, *Παιδικές κατασκευώσεις. Δομή και λειτουργία*, Gutenberg, 'Αθήνα 1976.

ΑΛΕΞΗΣ ΔΗΜΑΡΑΣ, (έπιμ.), *Η μεταρρίθμηση πού δέν έγινε* (τεκμήρια 'Ιστορίας), σειρά, "Νέα Έλληνική Βιβλιοθήκη", έκδ. Έρμης, τόμ. 1ος (1821-1894), 'Αθήνα 1973, τόμ. 2ος (1895-1967), 'Αθήνα 1974.

Γιά μιά δημοκρατική παιδεία (κείμενα: Α. Μάνεση-Δ. Μαρωνίτη-Σ. Πάνου-Β. Τατάκη-Δ. Τσάτσου-Δ. Φατούρου-Χ. Φράγκου), Παπαζήσης, 'Αθήνα 1978.

Η διδασκαλία της σύγχρονης ποίησης στή μέση εκπαίδευση (κείμενα: Ξ.Α.Κοκόλη, Τ.Πατρίκιου κ.ά.), 'Εκπαιδευτήρια Ζηρίδη, 'Αθήνα 1978.

ΜΑΝΟΛΗ ΔΡΕΤΤΑΚΗ, *Οί σχολές κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών επιστημών στήν ελληνική ανώτατη εκπαίδευση*, εκδόσεις Παπαζήσης, 'Αθήνα 1977.

Α. ΖΕΥΚΙΑΗ, *Σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα διδασκαλίας*, 'Αθήναι 1971.

ΡΟΖΑ ΙΜΒΡΙΩΤΗ, *Τό κατηγορώ της νεολαίας*, Διογένης, 'Αθήνα 1972.

ΡΟΖΑ ΙΜΒΡΙΩΤΗ, *Παιδεία και κοινωνία*. 'Ελληνικά εκπαιδευτικά προβλήματα, Σύγχρονη Έποχή, 'Αθήνα 1978.

ΑΘΑΝ. Π. ΚΑΝΕΛΛΟΠΟΥΛΟΣ, *Έπανάσταση στήν Παιδεία*, 'Αθήνα 1977.

ΚΩΝ. Ι. ΚΙΤΣΟΥ - ΧΑΡ. Δ. ΜΑΡΙΝΟΠΟΥΛΟΥ, *Ίστορία του Διδασκαλείου Πελοποννήσου και της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Τριπόλεως (1880-1970)*, 'Αθήναι 1970.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΟΚΚΟΤΑΣ, *Ο ρόλος της παιδείας στήν οικονομική ανάπτυξη της Ελλάδος*, Τούντας, 'Αθήνα 1978.

Γ. ΚΟΝΕΤΑ, *Εισαγωγή στήν οργάνωση της παιδαγωγικής έρευνας*, 'Αθήνα 1976.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΟΝΙΑΔΙΤΣΙΩΤΗ, *Η νεωτέρα Παιδαγωγική και ή αρχή της αυτενέργειας*, 'Αθήναι 1968.

ΜΙΛΤΟΣ ΚΟΥΝΤΟΥΡΑΣ: *Διδασκαλείο Θηλέων Θεσσαλονίκης 1927-1930*, 'Αθήνα 1976.

Γ. Σ. ΚΡΟΥΣΤΑΛΑΚΗ, *Ψυχολογική της σχολικής διαγνώσεως*, 'Αθήναι 1977.

ΠΑΥΛΟΥ Α. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ, *Η σημερινή κοινωνική κατάστασις του διδασκάλου της επαρχίας*, 'Ιωάννινα 1976.

ΠΑΥΛΟΥ Α. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗ, *Οί φοιτητές μας*. 'Η κοινωνική και θρησκευτική τους κατάσταση, Θεσσαλονίκη 1978.

ΙΩΑΝΝΑΣ ΛΑΜΠΙΡΗ-ΔΗΜΑΚΗ, *Πρός μίαν ελληνικήν κοινωνιολογίαν της Παιδείας*, 2 τόμοι, 'Εθνικόν Κέντρον Κοινωνικών Έρευνών, 'Αθήναι 1974.

Γ. Π. ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ, *Ψυχολογική θεμελίωση της διδασκαλίας*, έκδ. "Δίπτυχο", 'Αθήναι 1972.

Γ. Π. ΜΑΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ, *Οικοδόμηση της γνώσεως και διδασκαλία*. Συμβολή στήν Παιδαγωγική Ψυχολογία της Γενικής Έκπαίδευσης, Δίπτυχο, 'Αθήνα 1978.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΣΤ. ΜΑΡΚΙΑΝΟΣ, *Έρμηνευτική και μεθοδολογική προσέγγιση των κειμένων της αρχαίας ελληνικής γραμματείας*, Γρηγόρης, 'Αθήνα 1978.

ΙΩΑΝΝΗΣ Γ. ΜΑΡΜΑΡΙΝΟΣ, *Τό σχολικό πρόγραμμα Κοινωνιολογική θεώρησης*, 'Αθήνα 1977.

Γ. Κ. ΜΑΥΡΑΚΗ, *Κυβερνητική - Οδηγητική*, 'Αθήναι 1970.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ Γ. ΜΕΛΑΝΙΤΟΥ, *Εισαγωγή εις την Παιδαγωγικήν*, 'Εν 'Αθήναις 1976.

Α. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ - ΝΟΥΦΑΡΟΥ, *Έφηβοι και Παιδεία*, Θεσσαλονίκη 1973 (ανάτύπωση 1976).

Α. ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΦΑΡΟΥ, *Φιλοσοφία της Άγωγής*, Θεσσαλονίκη 1977.

ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ ΜΠΕΛΛΑ, *Η έρευνα στίς έπιστήμες της συμπεριφοράς. Μεθοδολογία και όργανα*, τόμ. 1ος, 'Αθήνα 1977.

ΓΕΩΡ. ΕΜΜ. ΞΕΚΑΛΛΟΥ και Γ. Κ. ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ, *Άγωγή διά μέσου των αιώνων*, τόμ. 1ος, 'Ηράκλειον 1969.

ΙΩΑΝ. Ν. ΞΗΡΟΥΡΗΣ, *Μεταρρυθμίσεις και Παιδεία*, Θεσσαλονίκη 1976.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Δ. ΞΩΧΕΛΛΗ, *Παιδαγωγική του Σχολείου*, έκδ.οίκος 'Αφών Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 1978.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Δ. ΞΩΧΕΛΛΗ, *Θεμελιώδη προβλήματα της Παιδαγωγικής Έπιστήμης*, Θεσσαλονίκη 1978.

'Ομάδα Παιδαγωγικού Έργαστηρίου Πανεπιστημίου 'Ιωαννίνων, *Η διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών από μετάφραση*, έκδ.Παπαζήσης 'Αθήνα 1977.

'Ομάδα σπουδαστών, *Τεχνική παιδεία στήν Ελλάδα και ό άγώνας των υπομηχανικών*, έκδ. 'Ομάδα "Έργασία" 'Αθήνα 1976.

ΜΗΝΑ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ, *Φοιτητικό κίνημα και δικτατορία*, 'Αθήνα 1975.

ΜΗΝΑ ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ, *Έκπαίδευση και πολιτική*, 'Οδυσσεάς, 'Αθήνα 1978.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ, *Άγώνες και άγωνία για την Παιδεία*, 'Ικαρος, 'Αθήνα 1965.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ, *Παιδεία: τό μεγάλο μας πρόβλημα*, έκδ. Δωδώνη, 'Αθήνα 1977.

Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ, Α. Δελμούζος: *Η ζωή του - Έπιλογή από τό έργο του*, Μορφωτικό Ίδρυμα Έθνικής Τραπέζης, 'Αθήνα 1978.

ΚΩΣΤΑ ΠΑΠΑΠΑΝΟΥ, *Χρονικό - Ίστορία της ανωτάτης μας εκπαίδευσσεως*, έκδ. 'Αμερικανικού Κολλεγίου 'Αθηνών, 'Αθήνα 1970.

ΠΑΝΟΥ ΠΟΛΥΧΡΟΝΟΠΟΥΛΟΥ, *Εισαγωγή στή φιλοσοφία της άγωγής*, 'Αθήνα 1978.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΡΑΠΤΗ και ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΒΒΑΔΑ, *Έκπαιδευτικά όραση όριότητες προσχολικής άγωγής*, έκδ. Δίπτυχο, 'Αθήναι 1973.

Β. Ν. ΤΑΤΑΚΗ, *Παιδαγωγική*, έκδ. οίκος 'Αστήρ, Α. και Ε. Παπαδημητρίου, 'Αθήναι 1978.

Τεχνικόν Έπιμελητήριον Έλλάδος, *Μελέτη επί της Έπαγγελματικής Τεχνικής Έκπαίδευσσεως*, 'Αθήναι 1974.

ΔΗΜ: Ε. ΤΟΜΠΑΙΔΗΣ, *Η ισότητα εύκαιρών στήν εκπαίδευση*. Συμβολή στή μελέτη εκδημοκρατισμού της εκπαίδευσης, 'Αθήνα 1976.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΟΥΚΑΛΑΣ, *Έξάρτηση και αναπαγωγή*. 'Ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στήν Ελλάδα (1830-1922), έκδ. Θεμέλιο, 'Αθήνα 1977.

'Υπουργείο Έθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων, *Συζητήσεις για την αναμόρφωση της Παιδείας*, 'Αθήνα 1976.

Δ. Α. ΦΑΤΟΥΡΟΣ, 'Αλλαγή και παραγματικότητα στο πανεπιστήμιο, έκδ. 'Ολκός, 'Αθήνα 1975.

ΧΡ. Π. ΦΡΑΓΚΟΥ, 'Εισαγωγή στη γενική μεθοδολογία της ψυχοπαιδαγωγικής, Θεσσαλονίκη 1968.

ΧΡ. Π. ΦΡΑΓΚΟΥ, 'Η επίδραση της γλωσσικής μορφής του κειμένου στην ανάγνωση των μαθητών και στην κατανόηση, 'Ιωάννινα 1972.

ΧΡ. Π. ΦΡΑΓΚΟΥ, 'Εφαρμογή της μεινετικής μεθόδου του Σωκράτη σε παιδιά, 'Ιωάννινα 1973.

ΧΡ. Π. ΦΡΑΓΚΟΥ, 'Ψυχοπαιδαγωγική, έκδ. Παπαζήση, 'Αθήνα 1977.

ΧΡ. Π. ΦΡΑΓΚΟΥ, 'Ελληνικά και ευρωπαϊκά πανεπιστήμια, έκδ. Παπαζήση, 'Αθήνα 1978.

ΧΡ. Π. ΦΡΑΓΚΟΥ, 'Η επίδραση του τρόπου εξέτασης στην επίδραση των μαθητών, 'Ιωάννινα 1978.

ΑΝΝΑ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ, 'Εκπαιδευτική μεταρρύθμιση και φιλελεύθεροι διανοούμενοι, Κέδρος, 'Αθήνα 1977.

ΑΝΝΑ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ, 'Εκπαιδευτικός δημοτικισμός και ο γλωσσικός συμβιβασμός του 1911, Παράρτημα επιστημονικής έπετηρίδας Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου 'Ιωαννίνων, 'Ιωάννινα 1977.

ΑΝΝΑ ΦΡΑΓΚΟΥΔΑΚΗ, 'Τά αναγνωστικά βιβλία του δημοτικού σχολείου. 'Ιδεολογικός πειθαναγκασμός και παιδαγωγική βία, Θεμέλιο, 'Αθήνα 1978.

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΙΔΗΣ, 'Γενική Διδακτική, Βασικές αρχές διδασκαλίας, 'Αθήνα 1976.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΧΟΥΒΑΡΔΑΣ, 'Η ελευθερία της διδασκαλίας της τέχνης και της επιστήμης και η συμμετοχή των φοιτητών εις την διοίκησην του Πανεπιστημίου, 'Αθήνα 1977.

ALFRED ADLER, 'Η άγωγή του παιδιού, μετ. Σταύρος Καμπουρίδης έκδ. Γ. 'Αναγνωστίδη, 'Αθήνα (χ.χ).

JEROME S. BRUNER, 'Η διαδικασία της Παιδείας, μετ. Χρυσάνθη Κληρίδη, έκδ. Α. Καραβία, 'Αθήνα (χ.χ).

ΠΩΛ ΓΚΟΥΤΜΑΝ, 'Κριτική της κατεστημένης παιδείας, μετ. Λουκάς Θεοδωρακόπουλος, έκδ. Καστανιώτη, 'Αθήνα 1977.

JOSEF DERBOLAV, 'Προβλήματα παιδαγωγικής έρευνας και διδασκαλίας, μετ. Γ. Κουμάκη, 'Αθήνα 1971.

ROBERT DOTRENS κ.ά., 'Παιδαγωγώ και διδάσκω, μετ. Γ. Α. Βασδέκη, έκδ. Δίπτυχο, 'Αθήνα 1977.

IBAN ILLITΣ, 'Κοινωνία χωρίς σχολεία, μετ. Βασίλης 'Αντωνόπουλος - Δημήτρης Ποταμιάνος, έκδ. Βέγγος 'Αθήνα 1976.

Ν. ΚΡΟΥΠΕΚΑΓΙΑ, 'Γιά τή διαπαιδαγώγηση και αυτομόρφωση, μετ. 'Ηρ. Γερολυμάτος - Σωτ. Τουτούνας, έκδ. Χρόνος, 'Αθήνα 1975.

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ, 'Γιά τήν εκπαίδευση, έκδ. Χρόνος, 'Αθήνα 1976.

ΜΑΡΙΟ ΜΑΝΑΚΟΡΝΤΑ, 'Γιά μά σύγχρονη παιδαγωγική, μετ. Μυροσίη Ζορμπά, έκδ. 'Οδυσσεάς, 'Αθήνα 1974.

ΜΑΡΙΑ ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙ, 'Νά χτίσουμε τόν κόσμο πού ταιριάζει στό παιδί, παρουσίαση-μετ. Μπάμπης Γραμμένος, έκδ. Γλάρος, 'Αθήνα 1977.

ΜΑΡΙΑ ΜΟΝΤΕΣΣΟΡΙ, 'Τό δράμα μάς νέας άγωγής, μετ. παρουσίαση Μπάμπης Γραμμένος, έκδ. Γλάρος, 'Αθήνα 1978.

A. MORRISON ' D. MCINTYRE, 'Δάσκαλοι και διδασκαλία, μετ. Θεόδωρου Χαρ. Νταλάκα, έκδ. Δίπτυχο, 'Αθήνα 1975. Α. Σ. ΝΗΛ, 'Θεωρία και πράξη της αντιανταρχικής εκπαίδευσης, μετ. Κώστα Λάμπρου έκδ. Μπουκουμάνης, 'Αθήνα 1972.

ΝΤΟΝ ΝΤΙΝΚΜΕΓΙΕΡ ÷ ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΝΤΡΑΪΚΩΡΣ, 'Ενθαρρύνοντας τό παιδί στη μάθηση, μετ. 'Ανδρέα Κοντοσιάνου, έκδ. Γλάρος, 'Αθήνα 1975.

ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΝΤΡΑΪΚΩΡΣ, 'Η ψυχολογία στην τάξη, μετ. 'Ιουλιέττα Καββαδά, έκδ. Κέδρος, 'Αθήνα 1968.

ΡΟΥΝΤΟΛΦ ΝΤΡΑΪΚΩΡΣ, κ.ά., 'Διατηρώντας τήν ισορροπία στην τάξη, μετ. Μπάμπης Γραμμένος - 'Ανδρέας Κοντοσιάνος, έκδ. Γλάρος, 'Αθήνα 1976.

ΝΗΛ ΠΟΣΤΜΑΝ - ΤΣΑΡΣ ΒΑΙΝΓΚΑΡΝΤΝΕΡ, 'Η εκπαίδευση σάν μέσο ανατροπής του κατεστημένου, μετ. Σίμων Σχινάς, έκδ. Μπουκουμάνης, 'Αθήνα 1975.

ΕΒΕΡΤ ΡΑΙΜΕΡ, 'Τό σχολείο είναι νεκρό, μετ. Ρήνας Ζήση, έκδ. Βέγγος 'Αθήνα 1976.

ΑΛΜΠΕΡΤΟ ΑΖΟΡ ΡΟΖΑ, 'Τό σπουδαστικό κίνημα. Προβλήματα και προοπτικές, μετ. Τίτος Μυλωνόπουλος, έκδ. 'Οδυσσεάς, 'Αθήνα 1974.

BERTRAND RUSSEL, 'Η εκπαίδευση του παιδιού, μετ. Νίκου Σαρλή, έκδ. οίκος Σ. Ι. Ζαχαρόπουλος & Σία, 'Αθήνα 1977.

ΣΑΜΜΕΡΧΙΑ, 'Υπέρ & Κατά, μετ. Εύάγγελος Γραμμένος, έκδ. Μπουκουμάνης, 'Αθήνα 1975.

Ε. STONES, 'Εισαγωγή στην παιδαγωγική ψυχολογία, μετ. προσαρμογή, έκδ. Γρηγόρης, 'Αθήνα 1978.

ΣΕΛΕΣΤΕΝ ΦΡΕΝΕ, 'Τό σχολείο του λαού, μετ. Κατερίνα Δεναξά-Βενιεράτου, έκδ. 'Οδυσσεάς, 'Αθήνα 1977.

ΤΖΩΝ ΧΟΛΤ, 'Τό σχολείο - φυλακή κι η ελεύθερη μάθηση, μετ. Στέλλας Ξενάκη, Καστανιώτης, 'Αθήνα 1978.